

שים לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות.
יש לענות על השאלות על פי ההנחיות.

לכיתות י"א

היסטוריה

תוכנית חדשה — 70%

הוראות לנבחן

בשאלון זה שני חלקים: חלק א (פרק ראשון) וחלק ב (פרק שני, פרק שלישי, פרק רביעי).

משך הבחינה: משך הזמן המוקצב לשני חלקי השאלון הוא שלוש שעות ללא הפסקה.

לחלק א מוקצבת שעה אחת בלבד. כשתסיים לענות על חלק א, אף אם לא הסתיימה השעה,

מסור למשגיח את מחברת הבחינה, את ספר הלימוד ואת כותרות יחידות ההוראה

"איך יכול אדם", וקבל ממנו את חלק ב של השאלון.

אין לחזור לחלק א לאחר מסירת מחברת הבחינה למשגיח.

חלק א

א. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בחלק זה פרק אחד.

עליך לענות על שאלה אחת מפרק זה.

פרק ראשון — $(33\frac{1}{3} \times 1)$ — סך הכול $33\frac{1}{3}$ נקודות.

ב. חומר עזר מותר בשימוש:

1. ספר הלימוד שאושר בנושא **מלחמת העולם השנייה, טוטליטריות ושואה.**

בספר יכולים להיות סימונים במדגש (מרקר) או בעיפרון, אך לא הערות בכתב, וכן

סימונים של תקופות או נושאים באמצעות מדבקות (סימניות) הבולטות מן הספר.

2. עותק מודפס של כותרות יחידות ההוראה "איך יכול אדם".

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טייטה" בראש כל עמוד המשמש טייטה.

כתיבת טייטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

חלק א

פרק ראשון – מלחמת העולם השנייה והשואה (33 $\frac{1}{3}$ נקודות)

- שם לב:** 1. בפרק זה תוכל להיעזר בספר הלימוד שאושר בנושא **מלחמת העולם השנייה, טוטליטריות ושואה**. כמו כן תוכל להיעזר בעותק מודפס של כותרות יחידות ההוראה "איך יכול אדם".
2. בסעיפים שבהם התבקשת להביא מקור מספר הלימוד, עליך לכתוב את שם הספר, את שם ההוצאה לאור ואת מספר העמוד שבו נמצא המקור.

ענה על אחת מן השאלות 1-3.

1. גרמניה – מדמוקרטיה לנאציזם

א. לפניך קטע מקור מן הספר "סיפור של גרמני 1914-1933" מאת סבסטיאן הפנר.

אחד באפריל היה, בינתיים, נקודת השיא של המהפכה הנאצית [...] מחנות הריכוז היו כעת ממוסדים ואנחנו התבקשנו להתרגל לכך ולנצור את לשוננו [לא לדבר]. ה"גלייכשולטונג" [הליך ההאחדה], כלומר ההליך שבו אוישו בנאצים כל הרשויות, המשרדים המקומיים, העסקים הגדולים ומועצות המנהלים של הארגונים והאיגודים, נמשך אומנם, אך כעת הוא היה שיטתי והתנהל באורח מסודר וקפדני, בעזרת חוקים ותקנות [...] המהפכה לבשה פנים ביורוקרטיות. נראה היה שהלכה ונבנתה "מציאות חדשה" – משהו שהגרמנים, בתוקף הרגל ישן, לא יכולים שלא להסתגל אליו.

[...] גם בתי המשפט, שהיו סגורים במשך שבוע, נפתחו מחדש, והשופטים ישבו שוב בדין. הקביעות שלהם במשרותיהם בוטלה אומנם – באורח סדיר וחוקי לחלוטין, כמובן – אך בו בזמן הובהר לשופטים שאומנם הם יכולים למצוא את עצמם ברחוב בכל רגע, אבל כוחם גדל לאין שיעור. הם נעשו כעת ל"שופטי העם", מן "שופטים מלכים", ושוב אינם צריכים להקפיד על ציות לחוקים; בזה לא היה עוד צורך.

[...] העולם שבו חייתי בעבר התמוטט ונעלם [...] המפלגות נעלמו ופורקו – קודם מפלגות השמאל, אחר כך מפלגות הימין [...] האנשים ששמותיהם היו עד אז בפי כול, שאת הספרים שכתבו קראנו ושעל הנאומים שנשאו התווכחנו, נעלמו – בחוץ לארץ או במחנות ריכוז. מדי פעם שמעת על מישהו ש"איבד עצמו לדעת בכלא" או "נורה במנוסתו". פעם במהלך הקיץ הופיעה בעיתונים רשימה של שלושים או ארבעים איש, מגדולי המדענים ואנשי הרוח שהוכרזו כ"בוגדים באומה", הוצאו אל מחוץ לחוק ואזרחותם נשללה.

(ס' הפנר, סיפור של גרמני 1914-1933, חרגול, 2020, עמ' 125-126, 129-130)

הסבר כיצד המעבר של גרמניה מדמוקרטיה למשטר נאצי בא לידי ביטוי בקטע המקור.

בסס את תשובתך על שלוש דוגמאות מקטע המקור. (17 $\frac{1}{3}$ נקודות)

ב. על פי מה שלמדת, הצג את המטרות של השלטון הנאצי במדיניותו כלפי היהודים בשנים 1933-1938.

בחר במקור מספר הלימוד, והסבר כיצד הוא מדגים את המימוש, בשנים אלה, של אחת המטרות שהצגת.

(16 נקודות)

2. הגטאות

א. לפניך קטע מן הספר "יהודי ורשה 1939-1943" מאת ההיסטוריון ישראל גוטמן.
הקטע עוסק בחודשים הראשונים להקמת הגטו בעיר ורשה.

במרס 1940 מופיע מונח חדש לאזור המגורים היהודי בוורשה: "אזור נגוע במגפה". ב־27 במרס נתקבלה ביודנראט הוראה להקים חומה מסביב ל"אזור הנגוע". ב־10 במאי 1940 רושם צ'רניאקוב [יושב ראש היודנראט בוורשה] ביומנו כי קיבל באותו יום תרשים של השטח הנגוע, וכל כולו השתרע על פני ארבעה אחוזים מתחומי העיר. מהיום שניתנת ההוראה לבניית החומה סביב האזור היהודי חוזרת שאלת החומות פעמים רבות ביומנו של צ'רניאקוב. הוא פונה בעניין זה אל אישים שונים ורשויות רבות ומנסה להשיג ביטול של הגזרה. הגרמנים טוענים כי "החומות הן לשם הגנה על יהודים מפני התפרעויות" מצד הפולנים. ואילו לפולנים הוסבר כי בידוד הרמטי של היהודים הוא חיוני להגנת האוכלוסייה הפולנית בפני מגפת הטיפוס הפושה [המתפשטת] בין היהודים.

(י' גוטמן, יהודי ורשה 1939-1943, יד ושם, תשע"א, עמ' 104)

- הסבר כיצד באות לידי ביטוי בקטע שתי מטרות מוצהרות של הנאצים בהקמת הגטאות.
  - על פי מה שלמדת, הצג אחת מן המטרות האמיתיות של הנאצים בהקמת הגטאות.
- בחר במקור חזונית מספר הלימוד, והסבר כיצד הוא מדגים את המימוש של המטרה שהצגת.
- (20 נקודות)

- ב. לפניך כמה סוגי הנהגה שהיו בגטו: היודנראט, מדריכי תנועות הנוער, אנשי חינוך ותרבות.
- השווה בין היודנראט ובין מדריכי תנועות הנוער או אנשי חינוך ותרבות על פי התבחינים (קריטריונים) האלה:
- תחומי פעילות
  - קשיים
- בכל אחת מן התבחינים הצג נקודת דמיון אחת והבדל אחד.
- ($13\frac{1}{3}$ נקודות)

3. "הסדר החדש" והאוכלוסייה המקומית במדינות הכבושות

א. לפניך כמה צעדים שנקטו הנאצים במדינות הכבושות:

- גירוש אוכלוסייה
- חיסול האינטליגנציה
- עבודות כפייה

בחר בשניים מן הצעדים, והסבר כיצד כל אחד מהם קידם את מטרות "הסדר החדש" שרצו הנאצים להגשים באירופה. (15 נקודות)

ב. לפניך קטע מן הספר "בחסדי זרים" מאת ההיסטוריון נחום בוגנר.

לפני המלחמה הפעילו כארבע מאות מנזרים ברחבי פולין מוסדות ילדים. כאמור, מקצתם חדלו לתפקד בתקופת הכיבוש, ואילו מקצתם הוקמו בזמן המלחמה כדי לענות על צרכים דחופים של טיפול ביתומי המלחמה [היתומים הקתולים]. ככל שהתארכה המלחמה, כך הלכו המנזרים והתמלאו עד אפס מקום. [...] במצב שכזה היה מובן מאליו ש"עניי עמך קודמים", וכי הצלת ילדים יהודים לא עמדה בראש מעייניהם של ראשי המנזרים. מטבע הדברים מעולם לא קשרו המנזרים קשרים עם היהודים, ולא עניין אותם כלל המתרחש בגטאות. כמו כן יש לזכור שמתן מקלט לילדים יהודים היה כרוך בסיכון כל שוכני המנזר, ובפרט שהיו נאלצים להתחלק עימם במעט שהיה להם.

(נ' בוגנר, בחסדי זרים, יד ושם, תשס"א, עמ' 145-146)

במדינות שכבשו הנאצים היו כמה דפוסי התייחסות של האוכלוסייה המקומית כלפי היהודים. הסבר כיצד באים לידי ביטוי בקטע אחד מדפוסי ההתייחסות האלה ושניים מן המניעים להתייחסות זאת. בחר במקור מספר הלימוד, והסבר כיצד הוא מדגים דפוס התייחסות אחר של האוכלוסייה המקומית כלפי היהודים.

(18 $\frac{1}{3}$ נקודות)

שים לב: לאחר שתסיים להשיב על חלק זה, מסור למשגיח את מחברת הבחינה, את ספר הלימוד ואת כותרות יחידות ההוראה "איך יכול אדם", וקבל ממנו את חלק ב של השאלון ומחברת בחינה נוספת. אין לחזור לחלק א לאחר מסירת מחברת הבחינה למשגיח.

בהצלחה!